

Näset

- skötselplan för ett skogsområde i Rimbo

Bildtext till omslaget

*Karby ekhage är belägen i östra delen av skogsområdet Näset vid stranden av Syningen. Ek-
hagen restaurerades av Norrtälje kommun inom ramen för den Lokala naturvårdssatsningen
(LONA) under åren 2005 - 2008. Foto Magnus Bergström den 16 maj 2010.*

Projektansvarig:	Magnus Bergström
Författare:	Isabelle Eriksson
Fotografier:	Isabelle Eriksson, Magnus Bergström
Publiceringsår:	2011

Norrtälje kommun har tagit initiativ till projektet *Skötselplan för Näset*, som är ett av del-
projekten i *Lokala naturvårdssatsningen (LONA)* vilken genomförs under åren 2005 - 2013.
Projektet har finansierats av Norrtälje kommun och Länsstyrelsen i Stockholms län, genom
statliga bidrag till lokal naturvård. Författaren är ensam ansvarig för rapportens innehåll.

Rapporten ingår som nr 46 i serien *Naturvård i Norrtälje kommun*. Den kan beställas från
Norrtälje kommun, Box 800, 761 28 NORRTÄLJE eller laddas ner från hemsidan www.norrtalje.se.

Rapporten bör citeras: Eriksson, I. 2011: Näset - skötselplan för ett skogsområde i Rimbo.
Naturvård i Norrtälje kommun nr 46.

Innehållsförteckning

Skötselplan för Näset.....	2
Uppgifter om området som berörs av skötselplanen.....	2
Sammanfattning av skötselbehov.....	3
 Del 1. Beskrivning av området.....	3
Översikt.....	3
Läge.....	3
Naturtyper.....	4
Funktionsindelning.....	4
Prioriterade bevarandevärden.....	5
Naturgeografi, geologi och topografi.....	5
Historisk och nuvarande markanvändning.....	5
Beskrivning av områdets bevarandevärden.....	7
Beskrivning av utvalda rödlistade och sällsynta arter.....	8
Friluftsliv och tillgänglighet.....	9
 Del 2. Plan för områdets skötsel.....	9
Naturresevatets syfte.....	9
Förslag till föreskrifter.....	9
Övergripande mål för resevatets skötsel.....	10
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder.....	11
Skötselområde 1 – Fuktlövskog 4,0 ha.....	11
Skötselområde 2 – Ekhagmark 4,1 ha.....	12
Skötselområde 3 – Lövskog 13,0 ha.....	14
Skötselområde 4 – Hällmarkstallskog 11,5 ha.....	16
Skötselområde 5 – Öppen mark med trädrida 1,2 ha.....	17
Skötselområde 6 – Barrskog 61,0 ha.....	18
Skötselområde 7 – Ungskog 6,0 ha.....	21
Skötselområde 8 – Blandskog 1,8 ha.....	22
Åtgärder för friluftslivet.....	22
Förvaltning.....	24
Prioritering av åtgärder.....	26
 Källförteckning.....	27
Bilagor.....	28

Skötselplan för Näset

Norrtälje kommun har tagit initiativ till projektet Skötselplan för Näset, som är ett av delprojekten i Lokala naturvårdssatsningen (LONA) vilken genomförs under åren 2005 - 2013. Projektet har finansierats av Norrtälje kommun och Länsstyrelsen i Stockholms län, genom statliga bidrag till lokal naturvård. Norrtälje Naturvårdsstiftelse har fått i uppdrag att genomföra projektet och författare av skötselplanen är Isabelle Eriksson. Författaren är ensam ansvarig för rapportens innehåll.

Syftet är att ta fram förslag till skötselplan för Näset med förslag till föreskrifter vid ett eventuellt inrättande av kommunalt naturreservat. Skötselplanen skall redovisa lämplig skötsel för att bevara områdets växtliv och djurliv samt kulturvärden samtidigt som området ska kunna nyttjas för det rörliga friluftslivet.

Skogsområdet vid Näset dokumenterat höga naturvärden och är av stor betydelse för det lokala friluftslivet i Rimbo. I översiktsplanen för Norrtälje kommun som antogs av kommunfullmäktige den 26 april 2004 anges att förutsättningarna för att skydda skogsområdet Näset som kommunalt naturreservat skall utredas. I väntan på beslut om bildande av naturreservat bör endast naturvårdande skötsel bedrivas i området. Produktionsinriktat skogsbruk kommer att förstöra naturvärdena.

Skötselplanen är indelad i en del som beskriver området och en del där en plan för de långsiktiga målen för skötsel och förvaltningen av området beskrivs. Skötselplanen är utformad med Naturvårdsverkets handbok för bildande och förvaltning av naturreservat (Naturvårdsverket 2003) har använts som mall vid utarbetandet av skötselplanen.

Uppgifter om området som berörs av skötselplanen

Områdesnamn	Näset
Län	Stockholm
Kommun	Norrtälje
Socken	Rimbo
Areal	102,6 ha
Lägesbeskrivning	Näset är en bred udde som skjuter ut i sjön Syningens södra del. Syningen ligger precis norr om Rimbo.
Mittkoordinat:	E: 1644416 N: 6628914
Fastighetskartans blad nr.	11I 5i
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Fastighet och markägare	Rimbo – Vallby 5:91, Norrtälje kommun
Förvaltare	Skogssällskapet (2011)

Sammanfattning av skötselbehov

Skötseln av området är inriktad på att:

1. Bevara områdets barr-, bland- och lövskogar.
2. Bevara Karby ekhage med gamla ekar och betade marker.
3. Bevara områdets bestånd av ekar.
4. Bevara områdets rödlistade och i övrigt sällsynt förekommande arter.
5. Utveckla möjligheterna att bedriva friluftsliv.

Del 1. Beskrivning av området

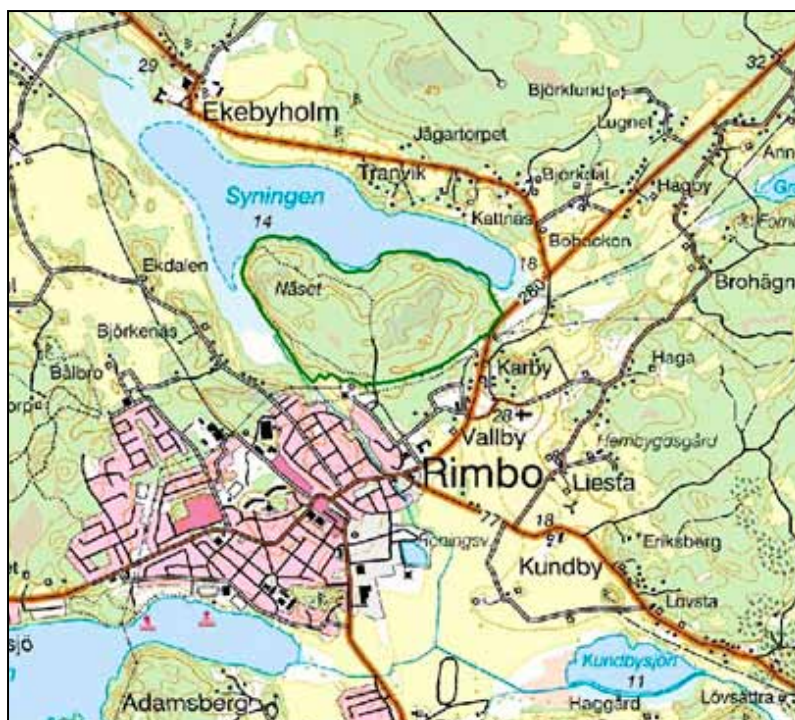
Översikt

Näset är en bred udde som sträcker sig ut i sjön Syningen strax norr om Rimbo samhälle i Rimbo socken. Området omfattar 102,6 hektar och Norrtälje kommun är markägare. Det är ett strövområde med anlagda stigar samt en rastplats med vindskydd och brygga i områdets västra del. Dess betydelse som närströvområde kommer att öka i samband med att Rimbo expanderar med bostads- och verksamhetsområden.

Näset består till största delen av barrskogsmiljöer men det förekommer god tillgång på lövträd bl a ek. På västra sidan finns en lövskog som visar spår av att tidigare varit betad. I norr vid stranden finns en klibbalstrandskog med många grova träd. På östra sidan finns Karby ekhage som varit föremål för restaurering i ett annat projekt inom ramen för Norrtälje kommuns lokala naturvårdssatsning (LONA). I området finns tre nyckelbiotoper och sex skogliga naturvärden. I området finns arter knutna till ved bl a lunglav, korallblylav, skriftlav, grön sköldmossa, platt fjädermossa och stor aspticka. Området har stor potential att hysa stora värden så tillgången på död ved är god samt att ekföryngring förekommer i hela området.

Läge

Näset är en udde som skjuter ut i sjön Syningens södra del. Syningen ligger precis nordost om Rimbo tätort i västra delen av Norrtälje kommun (figur 1).

Figur 1: Områdets utbredning norr om Rimbo.

Naturtyper

Områdets areal kan indelas i naturtyper (tabell 1) enligt Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering, den skogliga beståndskartan samt flygbildstolkning.

Tabell 1. Naturtyper i området.

Naturtyp	Areal (ha)
Fuktlövskog	4,0
Ekhagmark	4,1
Lövskog	13,0
Hällmarkstallskog	11,5
Öppen mark med trädridå	1,2
Barrskog	61,0
Ungskog	6,0
Blandskog	1,8
Totalt antal hektar	102,6

Funktionsindelning

Av området bedöms totalt 15,4 ha som värdekärna eftersom det är klassat som nyckelbiotoper eller skogligt naturvärde av Skogsstyrelsen. Därutöver klassas 32,2 ha som "hänsynsområde" enligt gällande skogsbruksplan. Resterande del om 55,0 ha består till stor del av olika typer av skogar som bedöms som utvecklingsmark mot högre naturvärden.

Prioriterade bevarandevärden

1. Förekomsten av ekar i varierande ålder och storlek
2. Naturskogsmiljön med den biologiska mångfalden som är knuten till skoglig kontinuitet
3. Närströvområde i Rimbo

Naturgeografi, geologi och topografi

Näset ligger i den naturgeografiska regionen 24, Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken.

Berggrunden i området är sur till intermediär och består till största delen av granit. Den dominerande jordarten i området är blockig bitvis storblockig, sandig morän. Högst frekvens av stora block i ytan finns i den östra delen av området där terrängen bitvis är svårframkomlig. I hela området finns det mindre inslag av berg i dagen. Övriga jordarter som går att finna är ett mindre område med lera norr om den centrala delen av området samt organiska jordarter i områdets södra och nordöstligaste del.

Topografin i Näset är varierande med en kuperad terräng med branta sluttningar i väster och norr samt småbruten blockig moränterräng med hållmarkspartier och blötare sänkor. Den lägst belägna punkten i reservatet ligger strax under 17 m och den högst belägna strax över 40 m.

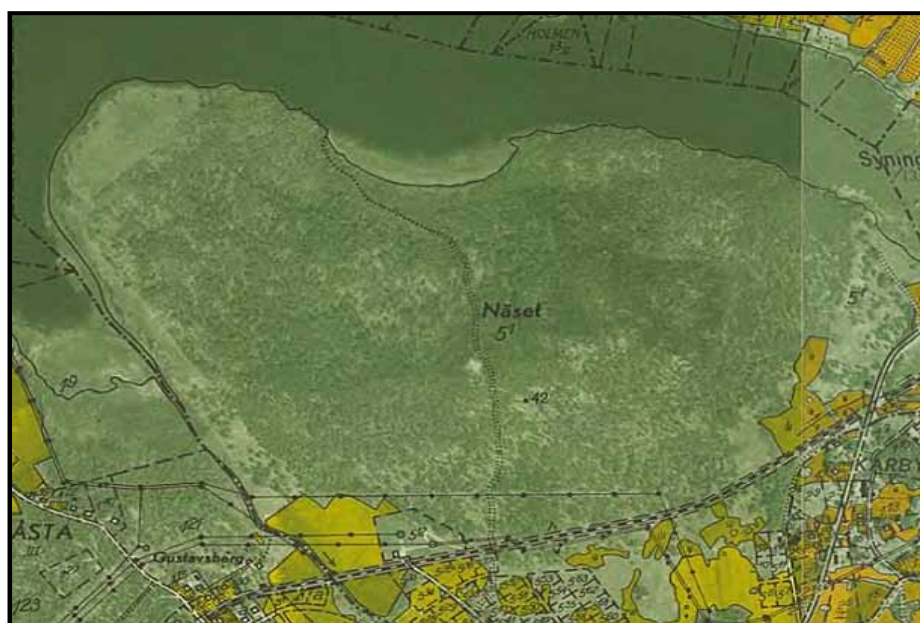
Historisk och nuvarande markanvändning

Tillgången på historiska kartor över området är liten. Häradskartan från 1901-1906 visar att stora delar av området tidigare har utnyttjats som utmark med skog (figur 2). Skogen har betats. Detta syns tydligt idag genom förekomsten av äldre och grova lövträd samt döende enar. Mindre delar av områdets östra och västra kanter har tidigare utnyttjats som åkermark. Vegetationen och öppenheten på två platser i den nordvästra delen av området antyder att det även där kan ha funnits åkermark tidigare men övriga bevis saknas.

Den ekonomiska kartan från 1952 visar att större delen av området varit relativt slutet med skog (figur 3). Den västra delen av området utnyttjades 1952 som betesmark och uppvisar en betydligt lägre träd-täthet än dagens, likadant är det för den östra delen av området som nyligen har restaurerats till Karby ekhage. Idag är stora delar området påverkat av ett relativt modernt skogsbruk med mer eller mindre likåldriga bestånd men stor hänsyn har visats och många värden är därför bevarade. Den restaurerade Karby ekhage i den östra delen av området betas idag av får men för övrigt används området främst för friluftslivet. Friluftsförbundet har aktiviteter i området och ansvarar för vindskydd och brygga. Ryttare från den närliggande ridklubben använder vissa stigar i området.

Figur 2: Häradsekonomska kartan från 1901-1906 visar att området var bevuxet med barrskogar (stjärnor). I väster och öster fanns lövskogsbestånd (ringar).

Figur 3: Ekonomiska kartan från 1952 visar att det inte skett några större markanvändningsförändringar under 1900-talet. Det går att se att den västra delen av området 1952 var mer öppet men att området i övrigt varit skogbeksädd.

Beskrivning av områdets bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Näset består av en mängd olika naturtyper och hyser därför stora biologiska bevarandevärden. Anmärkningsvärt är att det i området finns det en hög förekomst av ekar i varierande ålder. Dessa ekar hyser ett stort värde då omgivande ekrika områden saknar tillgång på föryngringsträd. Näset utgör därför ett viktigt rekryteringsområde i framtiden när de mycket gamla ekar som finns norr om Syningen vid Ekebyholm och Libbersmora dör bort.

Den varierande topografin och den höga blockförekomsten bidrar till att Näset har höga botaniska värden. Kärnväxtfloran i området är örtrik och består till stor del av arter som gynnas av kalkförekomst. Stora delar av Näset består av barrskog med höga naturvärden. Större delen av skogen är grandominerad, medan andra delar är mer talldominerade eller består av lövblandad barrskog. Trots att stora delar av området tidigare omfattats av skogsbruk har stor hänsyn lämnats till värdefulla strukturer och många av de tidigare skogsbestånden har börjat utveckla naturskogsstrukturer. Det finns gott om gamla träd av olika arter och förekomsten av död ved, stående och liggande, är relativt hög. Förekomsten av rödlistade arter och signalarter som indikerar äldre barrskog visar att utvecklingen mot en naturskog är på god väg.

I området finns även två fuktlövskogar och ett antal mindre surdrag. Sumpskogar som skyddats från intensivt skogsbruk utgör ett viktigt habitat för flera arter hackspettar som kräver tillgång på döda eller döende lövträd.

I östra delen av Näset finns den nyligen restaurerad Karby ekhage med solitärträd som idag betas av får. Ekhagen har en långkontinuitet som betesmark. Vid studier av gamla kartor kan man spåra att bruket pågått ned till början av 1700-talet. Betet upphörde på 1980-talet men idag har hävden återupptagits. Ekhagen är en lämplig miljö för många rödlistade arter och man har tidigare funnit många arter av lavar som är starkt knutna till äldre träd i hagmarksmiljöer, t.ex. rostfläck, lönnlav, gulpudrad spiklav, brun nållav och lunglav (Brännström m.fl. 2009). Floran håller sakta på att återhämta sig till en mer betesgynnad med arter som jungfrulin och brudbröd.

I den västra delen av området finns ett stort lövskogsområde med lundkaraktär som sluttar ner mot sjön Syningen. I den sydligaste delen av lövskogsområdet finns en tätbevuxen lövskog med lundkaraktär dominerad av äldre ekar och hassel med inslag av äldre asp, ask samt gran. Arter som hittats i området är bl.a. hasselticka, skriftlav och brun nållav. Även här har signalarten lönnlav som indikerar höga naturvärden hittats. I området hittades även den rödlistade arten gulhornad gaddbagge som påträffas i lokaler med gott om gamla lövträd och framför allt död ved. Stora delar av lövskogen är på väg att växa igen och granen etablerar sig sakta. För att bevara de värden som finns bör ljusinsläppet öka och granarna hindras från att etablera sig ytterligare.

Geovetenskapliga bevarandevärden

Det största geovetenskapliga bevarandevärdet i området är den rikliga blockförekomsten som starkt bidragit till att ge skogen sin karaktär men även varit en av anledningarna till att många andra värden bevarats och skyddats från modernt skogsbruk. Den höga blockförekomsten finns dock inte registrerad på SGU:s jordartskarta. Österut från Näset, mot Skederid finns större områden med blockförekomst registrerade.

Tabell 2. Lista över rödlistade arter, signalarter eller andra intressanta arter. VU = sårbar och NT = nära hotad enligt ArtDatabankens rödlista, N2000 = arten omfattas av EU's art- och habitatdirektiv, S = signalart enligt Skogsstyrelsen.

Svampar	Mossor	Lavar	Kärlväxter	Djur
Stor aspticka (NT) (S) <i>Phellinus populicola</i>	Grön sköldmossa (N2000) (S) <i>Buxbaumia viridis</i>	Grynig gelélav (VU) (S) <i>Collema subflaccidum</i>	Svart trolldruva (S) <i>Phaeocalicium populneum</i>	Gulhornad gaddbagge (NT) <i>Mordellistena variegata</i>
Granticka (NT) (S) <i>Phellinus chrysoloma</i>	Fällmossa (S) <i>Antrichia curtipendula</i>	Lunglav (NT) (S) <i>Lobaria pulmonaria</i>	Blåsippa (S) <i>Hepatica nobilis</i>	
Tallticka (NT) (S) <i>Phellinus pini</i>	Platt fjädermossa (S) <i>Neckera complanata</i>	Brun nållav (S) <i>Chaenotheca phaeocephala</i>	Ormbär (S) <i>Paris quadrifolia</i>	
Ekticka (NT) <i>Phellinus robustus</i>	Stubbspretmossa (S) <i>Herzogiella seligeri</i>	Gulpudrad spiklav (S) <i>Calicium adpersum</i>	Missne (S) <i>Calla palustris</i>	
Trådticka (S) <i>Climacocystis borealis</i>	Rörsvepemossa (S) <i>Jungermannia subulata</i> var. <i>leiantha</i>	Korallblylav (S) <i>Parmeliella triptophylla</i>	Gullpudra (S) <i>Chrysosplenium alternifolium</i>	
Grovticka (S) <i>Phaeolus schweinitzii</i>		Lönnlav (S) <i>Bacidia rubella</i>		
Fjällig taggsvamp (S) <i>Sarcodon imbricatus</i>		Slät lönnlav (S) <i>Bacidia fraxinea</i>		
Hasselticka (S) <i>Dichomitus campestris</i>		Rostfläck (S) <i>Arthonia vinosa</i>		
Gyttrad taggsvamp <i>Creolophus cirrhatus</i>		Skriftlav <i>Graphis scripta</i>		
		Kvistspik <i>Phaeocalicium populneum</i>		

Beskrivning av rödlistade och sällsynta arter

Kännetecknande för många av de signalarter som upptäckts i Näset är att de kräver tillgång på äldre träd och gynnas av öppna hagmarker eller skogar med naturskogskaraktär. Ingen av de funna rödlistade arterna tillhör en högre kategori av rödlistning utan är bedömda som nära hotade (NT) eller som sårbara (VU). De rödlistade arterna bedöms dock ha minskande populationer i framtiden och bör därför skyddas (Gärdenfors 2010).

Granticka, grovticka, trådticka, grynig gelélav, grön sköldmossa, platt fjädermossa och stubbspretmossa är några av de funna signalarter som indikerar äldre naturskogsartade barrskogar med kontinuitet och god tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier. De förekommer främst i slutna och fuktiga miljöer med ett stabilt mikroklimat. Många av arter finns dessutom enbart i bördiga och örtrika skogar (Nitare 2005).

Andra arter som kräver tillgång på äldre träd är talltickan och stora aspticka. Tallticka växer på levande tallar med en ålder på minst 100 år och uppträder sällan i produktionsskogar medan den stora asptickan gynnas av dagens skogsbrukshänsyn och lämnandet av evighetsträd.

I sumpskogen i området södra del finns rörsvepemossa som kräver tillgång på fuktigt och skuggigt liggande murken ved. Arten indikerar kontinuerlig tillgång på murken ved och kräver en konstant hög luftfuktighet och beskuggad näringsrik mark.

Många av lavsignalarterna som hittats i områdets östra och västra delar är direkt knutna till hagmarkslandskapets öppenhet och solbelysta ved, exempelvis brun nållav och slät lönnlav. Andra arter som exempelvis lunglaven och korallblylaven som hittats i den restaurerade Karby ekhage i öst gynnas

av periodvis fuktighet men även solljus vilket är viktigt att ta hänsyn till vid skötseln. Rostfläck, fällmossa och skriftlav är dock arter som kräver ett fuktigt mikroklimat och därmed indikerar att ekhagen innan restaureringen haft en för hög trädthet (Nitare 2005).

Den höga förekomsten av signalarter på den västra sidan av området motiverar att röjning genomförs och bete återinförs för att öppna upp de igenväxande hagmarkerna, dock inte i samma utsträckning som den restaurerade ekhagen. I väst finns nämligen hasseltickan som är en bra indikator för lövlundar med lång kontinuitet av hassel. Denna art kräver en högre trädthet och att det successivt bildas nya döda stammar genom främst självgallring. Att öppna upp området i väster och lämna kvar riset skulle även gynna den gulhornade gaddbaggen som är knuten till gamla lövträd och som kräver tillgång på död ved.

Friluftsliv och tillgänglighet

Näset ligger cirka 800 meter nordost om Rimbo centrum och kan nås till fots från närliggande bebyggelse. Närliggande busshållplatser är Vallby hage och Bobackens vägskäl. Parkeringsplatser för bilburna besökare finns främst vid närliggande bostadsområdet Vallby hage, ett fåtal platser ska även anordnas i områdets centrala del i anslutning till områdets huvudinformationsskylt.

I Näset finns det flera rid- och vandringsstigar som löper genom hela området. I områdets nordvästra del finns det även vindskydd, brygga och en eldningsplats uppförda av Norrtälje kommun, vilka nu förvaltas av Friluftslivsförbundet. Framtida insatser kommer att behövas för att märka ut vandringsstigar och ridstigar samt förbättra framkomligheten i områdets östra delar. Det är även aktuellt att anlägga spänger i områdets fuktigaste delar och stättor vid nyinrättade hagar. Skolor brukar använda området för utflykter.

Del 2. Plan för områdets skötsel

Naturresevatets syfte

Det övergripande syftet för naturresevatets skötsel är att bevara och utveckla områdets naturvärden, dess växt- och djurliv samt förbättra möjligheterna för ett rörligt friluftsliv. Syftet är även att bevara den variationsrikedom av naturtyper som området hyser. De rödlistade arter som är knutna till naturtyperna i området ska ges goda förutsättningar för att leva kvar och reproducera sig i området. Särkilt fokus vad gäller skötsel ska läggas på områdets västra och östra delar där hävd är avgörande för många arters fortlevnad.

Förslag till föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet:

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att

1. avverka eller skada träd och buskar eller utföra annan skoglig åtgärd,
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfäll,

3. gräva, spränga, schakta, dika, dikesrensa, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
4. bedriva jakt,
5. framföra motorfordon
6. anlägga väg eller anordna upplag,
7. uppföra byggnad, mast, torn eller annan anläggning,
8. dra fram mark- eller luftledning,
9. kalka, använda kemiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
10. införa för området främmande djur- eller växtarter,
11. utan kommunens tillstånd anlägga stig.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för åtgärder som är nödvändiga i samband med områdets skötsel och som anges i skötselplanen.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång:

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av informationsskyltar och övriga upplysnings skyltar om reservatet,
2. naturvårdande skötselåtgärder för att gynna särskilt skyddsvärd (hotad) växt- eller djurart enligt bifogad skötselplan. Eventuellt avverkat virke vid sådan åtgärd får tillgodogöras av förvaltaren för användning vid skötsel av naturreservat,
3. undersökningar av växt- och djurlivet i reservatet.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att

1. borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller på något sätt skada berg, jord eller sten
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
3. gräva upp växter som ris och örter, eller ta bort mossor, lavar eller vedlevande svampar (plockning av marklevande svampar, blommor och bär är tillåten),
4. framföra motordrivet fordon i terrängen på såväl snötäckt mark som barmark.

Övergripande mål för naturreservatets skötsel

Huvudmålen med skötsel är:

- Att områdets höga naturvärden ska förstärkas och bevaras
- Att området ska göras mer lättillgängligt för allmänheten där de naturgivande förutsättningarna är styrande
- Att främja ekföryngring. Näset innehåller förhållandevis gott om yngre ekar vilket är av stort värde då närliggande områden norr om Näset saknar tillgång på ekföryngring.
- Att öka lövandelen i områdets västra delar

Generella riktlinjer och åtgärder:

- Träd- och buskvegetationen i området ska i huvudsak lämnas för fri utveckling. Avverkning, gallring och röjning får endast utföras i syfte att höja naturvärdena, undvika fara eller av andra tvingande orsaker.
- Döda eller omkullfallna träd ska lämnas utan åtgärd om de inte utgör något hinder. I de fall de hindrar framkomligheten ska det flyttas eller sågas av så att hindrande stamdel kan flyttas från stigen
- Friställa värdefulla träd och trädgrupper genom ringbarkning eller genom att fälla träd som lämnas kvar som död ved.
- I lövskogsdominerande områden ska naturvårdande skötsel tillämpas för att främja lövskogens utbredning. Insatserna ska främst inriktas på att gallra bort gran, främja ekföryngring samt att skapa evighetsträd.
- Åtgärder som kräver tunga fordon ska utföras under årets torra månader eller på tjälad mark. Alla transporter ska ske på ett sådant sätt att skador på mark och vegetation minimeras. Om stora markskador uppstår ska dessa åtgärdas.
- Bete ska ske i inhägnade områden för att gynna utvecklingen till naturlig fodermark
- Nyskapande av död ved ska ske i områden där tillgången är liten.
- Åtgärder för att gynna friluftslivet ska utföras, exempelvis röjning och märkning av stigar
- Områdets hydrologi får inte påverkas för att förbättra framkomligheten för gående och ridande, i de fall det är aktuellt bör det istället anläggas spänger i blöta partier.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreservatet är uppdelat i åtta skötselområden. Dessa områden är:

1. Fuktlövskog
2. Ekhagmark
3. Lövskog
4. Hällmarkstallskog
5. Öppen mark med trädriddå
6. Barrskog
7. Ungskog
8. Blandskog

Skötselområde 1 – Fuktlövskog, 4,0 ha

Beskrivning

Skötselområde 1 består av två delområden, en strandlövskog och en sumpskog.

Delområde 1:1 ligger i områdets norra del och utgörs av en 85-årig aldominerad sumpskog vid Syningens strand med inslag av ask, alm, asp, rönn och björk, gran och lind. Mot omgivande skog övergår sumpskogen i en smal lövskog av lundkaraktär. Fältskiktet är örtrikt med arter som exempelvis missne, trolldruva, strandlysing, sjöfräken, stinksyska, majbräken, brännässla och älgört. Arter som är värda att notera från en tidigare kryptogaminventering är repmossa, råttsvansmossa, fyrfliksmossa och signalarten stubbspretmossa (Brännström m.fl. 2009). På Artportalen har även fynd av slät lönnlav registrerats i områdets västra del. Delområdet är klassificerat som ett naturvärde av Skogsstyrelsen.

Delområde 1:2 ligger nära områdets centrala del och består av en 85-årig sumpskog dominerad av björk och tall med inslag av asp, al och gran i kanten. Vegetationen är av fattigkärrskaraktär med vitmossor, odon och skvattram som dominerande arter. Förekommande arter vid en tidigare kryptogaminventering är bl.a. krattvitmossa, flytvitmossa, krokvitmossa, knoppvitmossa, källvitmossa samt enstaka skott av nordlig krokmossa (Brännström m.fl. 2009). Signalarter i området är slät lönnlav och rörsvepemossa. Andra arter som registrerats i området är kvistspik, talticka och stor aspticka. Delområdet är klassificerat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Bevarandemål

Målet är att bibehålla områdenas höga förekomst av lövträd och att hydrologin ska präglas av en naturlig dynamik. Skogsbestånden ska vara flerskiktade med träd i olika åldrar. Mängden död ved i områden ska öka och det ska finnas en kontinuerlig tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier. Rödlistade arter som är funna i området ska ges goda förutsättningar att reproducera sig och leva kvar eller öka i området.

Gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen fuktlövskog uppgår till 4,0 ha.
- Skogen består av lövträd till minst 80 %.
- Död ved förekommer i olika former och ålder.
- Rödlistade arter som är kända från området finns kvar med en stabil eller ökande förekomst.

Skötselåtgärder

Gallra bort och förhindra uppkomst av gran i delområde 1.

Skötselområde 2 – Ek Hagmark, 4,1 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av en ekhage med 85-åriga ekar vars omkrets är 1- 3 m (figur 4). I hagen finns det även en mindre grandunge, björk, asp, lönn, rönn, al, tall, apel och hasselbuskar. Under 2007 utförde Norrtälje Naturvårdsstiftelse en inventering av de grövre träden i skötselområdet inom projektet ”Inventering av skyddsvärda träd”. Totalt inventerades 30 ekar med omfång mellan 200 och 466 cm. Ek-hagen har restaurerats av Norrtälje kommun under åren 1999 till 2008. Syftet med restaureringen var att bevara och förbättra förutsättningarna för hagmarkens äldre ekar med dess flora och fauna samt att öka utbredningen av hagens hävdvårdade vegetationstyper och arter. Majoriteten av buskskiktet röjdes bort, enstaka hasselbuskar lämnades och träd avverkad. Hagmarken har under restaureringen och

efteråt betats av får. Delar av området är idag välhävdat med arter som exempelvis gullviva, brudbröd, smultron och jungfrulin. Den nordvästligaste delen av hagen har dock fortfarande en hög förekomst av arter som indikerar svag hävd, t.ex. tuvtåtel och piprör. Det finns även uppslag av gran längs med den västra gränsen. I området har man tidigare funnit sju signalarter som alla indikerar höga naturvärden och kontinuitet av äldre träd. Gulpudrad spiklav, lönnlav, brun nållav, lunglav, korallblylav är alla ljusälskande arter som trivs i mer öppna miljöer medan fällmossa och rostfläck kräver ett fuktigare mikroklimat och därför ett mer slutet trädsikt. Kombinationen av krav på solbelysta stammar och fuktigare mikroklimat är viktigt att ta hänsyn till vid skötseln av området.

Figur 4: Vålhevdaa betesmark i syvästra delen av skötselområde 2.

Bevaranäemål

Målet är att skötselområdet ska utvecklas till en naturlig fodermark i form av en välbetaa ekhage. Området ska vara starkt präglaa av bete och ha ett varieraa utseende. Förekomsten av traa och buskar av igenväxningskaraktär ska bedömas som liten. Artfloran ska domineras av hävögynnaa arter med inslag av typiska arter. Lavfloran ska vara artrik och hysa arter som är bundna till träbärande hagmarker.

Bevaranäemål

Det är gynnsamt när tillstånd när följaa bevaranäemål är uppnåaa:

- Arealen ekhagmark uppgår till 4,1 ha.
- Gamla ekar är ett aaeraa inslag.
- Föryngring av ek förekommer.
- Marken är väl avbetaa aa betessäsongens slut med en aaeravegetationshöja på 5 cm.
- Minst 10 kärlväxtarter typiska för välvävaaa betesmarker förekommer t.ex. jungrulin och gullviva.
- Lavfloran på träaa är artrik och hyser minst 10 arter som är bundna till träbärande hagmarker

Skötselåtgärder

- Årligt bete.
- Kompletterande röjning vid behov
- Nyskapande av död ved.
- Avlägsnande av granplantor i områdets västra del.

Skötselområde 3 – Lövskog 13,0 ha

Beskrivning

Skötselområde 3 består av sju delområden. Trädslagsfördelningen domineras i områdets norra och östra del av asp medan det i södra delen förekommer mer ädellöv. I stora delar av skötselområdet har de bedrivits skogsbruk med förstärkt naturvårdshänsyn medan resterande delar har lämnats orörda då de av skogstyrelsen klassats som nyckelbiotop eller naturvärde. Fältskiktet i lövskogen är örtrikt med arter som exempelvis liljekonvalj, trolldruva, johannesört, ängsklocka, ormbär, vitmåra, kråkvicker och gökärt. I stora delar av skötselområdet är förekomsten av död ved knapphändig och nyskapande av död ved i kombination med frihuggning av grova ädellövträd är en prioriterad skötselåtgärd. Återinförel av bete i stora delar av skötselområdet är även åtgärd som skulle gynna flora och fauna.

Delområde 3:1 domineras av triviallöf, främst asp, med inslag av ek, sälg, lönn, gran och tall. Skogen är cirka 45 år med ett relativt glest trädskikt då gallring genomfördes 2009 (figur 5). Det ökade ljusinsläppet gynnar fältskiktet men ännu är effekterna av röjningen för tidiga att spå då röjgödslings effekter är väntade.

Delområde 3:2 består av en igenväxt lövskogslund. Stora delar av området klassificerades 2001 som nyckelbiotop medan den östra delen av området klassificerades som ett objekt med naturvärden. I området finns det gott om stora ekar och hasselbuskar men även inslag av ask, asp, björk och gran. De grova och drygt 100-åriga ekarna i området vittnar om att det tidigare varit mer öppet men idag håller området på att växa igen och ekföryngringen är nästintill obefintlig. Signalarter som hittats i området är brun nållav och hasselticka. Den bruna nållaven återfinns i hagmarkslandskap främst på solbelysta grova ekar medan hasselticka främst återfinns på hassel. Enligt skogsbruksplanen har delområdet lämnats orört vilket har inneburit att många värden bevarats. Åtgärder krävs dock för att värdena ska bestå och inte gå förlorade p.g.a. igenväxning. Fynd av skriftlav indikerar att ljusinsläppet är lågt i stora delar av delområdet vilket medför att fältskiktet är artfattigt. I de mer öppna delarna finns det dock en örtrik lundflora med bl.a. trolldruva, lungört, nässelklocka ormbär och liljekonvalj.

Delområde 3:3 utgörs av en 58-årig lövskog med lundkaraktär där trädskiktet domineras av björk, asp, al, sälg med inslag av ek, alm, ask, rönn, tall och gran. I området finns det även hägg och enstaka hasselbuketter. Under 2008 genomfördes en inventering av skalbaggar i anslutning till de äldre ekarna i området. Totalt hittades 55 arter varav en rödlistad, gulhornad gaddbagge (Gärdenfors 2010, Horwitz 2009). I området kunde dock inga rödlistade kryptogamer hittas under 2008 (Gunnarsson 2008). Under 2009 genomfördes en röjning i delområdet där flera grova ädellövträd friställdes och gamla sälg- och hasselbuketter sparades. Trädäckningsgraden minskade från 90 % till 60 % (Pettersson 2009). Idag syns rikligt med lövuppslag av främst hassel och fältskiktet karaktäriseras av en lundflora. Skogstyrelsen har bedömt att stora delar av delområde 3:3 innehåller naturvärden som är knutna till den lundartade miljön.

Delområde 3:4 består av en halvöppen, olikåldrig triviallövskog med blandade arter lövträd och enstaka barrträd. I hela området har det tidigare bedrivits skogsbruk med förstärkt naturhänsyn förutom närmast sjön där skogen lämnats orörd. Detta syns tydligt då trädskiktet närmast sjön domineras av grov

björk, sälg och al. Längre in domineras trädskiktet av främst asp med ett högt inslag av medelgrova ekar som idag riskerar att kvävas av omkringväxande träd. I den centrala delen av området är trädskiktet tätare och inslaget av barrträd högre. I områdets norra del finns två mer eller mindre öppna marker med inslag av bl.a. hagmarksgranar, sälgbuketter och enar. Fältskiktet i de öppna delarna domineras av hundkäx och brännässlor. I övrigt är fältskiktet örtrikt med bl.a. ormbär, liljekonvalj, brudbröd, vårlök och blåsippa. På Artportalen har fynd av stor aspticka och gytttrad taggsvamp registrerats i delområdet. Precis som i delområde 3 så har skogsstyrelsen gjort bedömningen att de västra delarna av delområdet innehåller naturvärden knutna till den lundartade miljön.

Figur 5. Nygallrad triviallövskog i delområde 3:1.

Delområde 3:5 och 6 utgörs av två mindre, yngre och tätare asplövskogar. I delområde 5 är asparna drygt 20 år och inslaget av barrträd är högt medan träden i delområde 6 är 45-åriga med inslag av ek, lönn, gran, sälg och björk. I södra delen av delområde 5 har korkmussling registrerats.

I delområde 3:7 domineras trädskiktet av 50-årig asp med inslag av ek, al, björk, hassel och enstaka barrträd. År 2001 fann skogsstyrelsen platt fjädermossa, grön sköldmossa och kvistspikar i området och bedömde därför att stora delar av området var ett naturvärde. Naturvärden i delområdet är främst knutna till den döende och döda veden samt till den stabila fuktiga miljön. Fältskiktet domineras av ris, mossor och enstaka örter.

Bevarandemål

Målet i skötselområdets västra delområden är att genom röjning skapa en sammanhängande lövskog med lundkaraktär och högt inslag av ädellövträd och hassel. Mot sjön ska en bård av främst al, björk och sälg sparas. I delområde 3:7 är målet att lövskogen ska bibehålla sin höga förekomst av lövträd och att skogsbeståndet ska vara flerskiktat med träd i olika åldrar och ett högt inslag av död ved i olika nedbrytningsstadier. Ovanliga arter som är funna i skötselområdet ska ges goda förutsättningar att reproducera sig och leva kvar eller öka i området.

Gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen lövskog uppgår till 13,0 ha.
- Skogen består av lövträd till minst 70 %.
- Föryngring av ädellövträd förekommer.
- Död ved förekommer i olika former och ålder.
- Minst 5 arter typiska för lövlundar förekommer, t.ex. trolldruva, vätteros, tandrot, vårärt och underviol.

Skötselåtgärder

- Avverkning (aspar kan ringbarkas först) av gran och asp i anslutning till grova ädellövträd

- Røjning av granuppslag och avverkning av stora granar.
- Røjning av lövsly och hasselbuskar
- Kompletterande røjning för att undvika för stort lövuppslag.
- Gynna förekomsten av asp i delområde 7
- Beroende av tillgång på betesdjur bör olika delar av skötselområdets västra del betas (se karta i bilaga 4). I det fall det saknas tillgång på betesdjur (scenario 1) ska skötseln i delområde 3:2 -5 inriktas på frihuggning samt kompletterande røjning. Vid scenario 2 ska bete införas enbart i delområde 2 och 3. Vid scenario 3 ska bete införas även i delområde 3:4 och 5.
- Årligt bete (vid scenario 2 eller 3)

Skötselområde 4 – Hällmarkstallskog 11,5 ha

Beskrivning

Skötselområdet är uppdelat i tre delområden, en större sammanhängande hällmarkstallskog samt två mindre och spridda områden. Fältskiktet är av lavtyp och domineras av blåbärs- och lingonris, ljung och lavar. Skogsbruk har bedrivits i alla delområden utom 4:3 som betraktats som impediment.

Delområde 1 domineras av 85-årig tall med enstaka granar och lövuppslag av främst björk och rönn (figur 6). I den västra delen av området finns det även en del äldre granar och enar. Området har varit påverkat av skogsbruk men förstärkt naturhänsyn har lämnats vilket bidragit till att stora värden bevarats.

I skötselområdets östra del ligger delområde 4:2 där fördelningen mellan gran och tall är mer jämn och lövuppslaget artrikare med ett inslag av ekar. Trädtheten i området är högre och tallarna något yngre. Fältskiktet liknar det i delområde 1 men inslaget av ris är högre. I delområdet finns rikligt med vindfällan av främst tall. De två mindre områden som utgör delområde 4:3 är i skogsbruksplanen betraktade som impediment. Här är jordtäcket som tunnast vilket bidragit till att tillväxten är låg. Trots det tunna jordtäcket är trädtheten relativt hög och det finns gott om unga tallar.

Bevarandemål

Målet är att området ska fortsätta sin utveckling till en hällmarkstallskog med tallar i varierande åldrar. Förekomst av död ved, stående samt liggande, ska främjas. Det är dock inte nödvändigt att öka andelen död ved genom insatser då levande tallar hyser fler arter än döda.

Gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen hällmarkstallskog uppgår till 11,5 ha.
- Tallar i varierande ålder förekommer
- Död ved förekommer i olika former och ålder.
- Främja föryngring av tall men inte genom bränning då naturreservatet är tätortsnära.

Figur 6. Öppen hållmarkstallskog med inslag av gran och enstaka lövträd i delområde 4:1.

Skötselåtgärder

- Förhindra att etableringen av gran i delområde 4:2 blir för stor genom röjning.
- Skapa solbelyst död ved av gran, främst i delområde 4:2.

Skötselområde 5 – Öppen mark med träddridå 1,2 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av en större gräsmark samt en lövträdsridå mot barrskogen i väst (figur 7). Stora delar av den öppna marken har tidigare utnyttjats som åkermark. Träddridån mot barrskogen består av ett mindre fuktdrog med al samt en zon med äldre grova ekar och hassel-, björk och aspuppslag. Större delen av skötselområdet är igenväxt och vegetationen domineras av älggräs och brännässla med inslag av bl.a. hundäxing, vitmåra, johannesört, daggkåpa, maskros och skogsnäva. På Artportalen har ek-ticka registrerats på en av de äldre ekarna.

Bevarandemål

Målet är att ekarna i området gradvis ska frihuggas samt att gräsmarken i den utsträckning det är möjligt ska utnyttjas som fodermark. Om bete är möjligt ska skötselområdet vara präglad av bete och hållas öppet. Artfloran ska domineras av hävdgynnade arter med inslag av typiska arter, t.ex. gentianor, skallror, kämpar, kovaller, jungfrulin och gullviva. Föryngring av ek ska gynnas men för övrigt ska förekomsten av träd och buskar av igenväxningskaraktär bedömas som liten. I det fallet att bete inte är möjligt ska enbart ekarna gradvis frihuggas och slyuppslag förhindras.

Gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Äldre och grova ekar är frihuggna
- Föryngring av ek förekommer

- Det betade området är väl avbetat vid betessäsongens slut med en medelvegetationshöjd på 5 cm.
- Även ekarnas lavflora ska vara artrik och hysa typiska arter knutna till ek.
- Rödlistade arter som är kända från området finns kvar med en stabil eller ökande förekomst.

Skötselåtgärder

- Gradvis frihuggning av ek
- Årligt bete (vid scenario 3) eller årlig slåtter i den öppna marken.

Figur 7. Södra delen av skötselområde 5.

Skötselområde 6 – Barrskog 61,0 ha

Beskrivning

Området består av flera skogsbestånd med varierande ålder och naturvärde. Trots att modernt skogsbruk har bedrivits och att stora delar av skötselområdet haft målklassningen PG, produktion med generell hänsyn, hyser det stora naturvärden. Lövinslaget är rikligt med arter som björk, lönn, ask, asp, rönn, ek samt hassel och enstaka enar. Mot sjön Syningen finns en smal fuklövbård som domineras av al, hägg, björk, alm, ask, sälg och lönn. I hela skötselområdet går det på spridda platser att finna ett flertal medelgrova ekar som idag lever en tynande tillvaro och riskerar att kvävas om inte åtgärder sätts in.

Skogsstyrelsen har under nyckelbiotopsinventeringen 2001 funnit många signalarter i området som indikerar höga naturvärden och stora delar av skötselområdet är på god väg att utveckla en naturskogs-karaktär. Sammanlagt består skötselområdet av 15 delområden med varierande fördelning mellan gran och tall samt behov av åtgärder. Fältvegetationen domineras av mossor, blåbärs- och lingonris samt enstaka örter, exempelvis blåsippa, ormbär, liljekonvalj, trolldruva gökärt, femfingerört, vitmåra och gullpudra. Där berget går i dagen och jordtäcket är tunnare domineras vegetationen av lavar och ljung.

Delområde 6:1 utgörs av en naturskogsartad barrblandskog med tall och gran i varierande ålder men även inslag av blandade lövträd. Skogen är relativt sluten men i vissa blockrika områden är träds-kikt glesare. Den södra delen av delområdet domineras av äldre gran medan den norra delen innehåller ett större inslag av tall. Den nordöstra delen av delområde 6:1 är grandominerad och bedömt som

naturvärde enligt Skogsstyrelsens inventering 2001 då stor aspticka, granticka och tallticka hittades. Förutom nämnda arter noterades även gammelgranslav, gullpudra, jungfru marie nycklar, ormbär och blåmossa. I kanten till skötselområde 6:5 har man under en kryptogaminventering funnit bl.a. blågrå mjöllav, fällmossa, platt fjädermossa, råttsvansmossa och den rödlistade arten grynig gelélav (Brännström m.fl. 2009). På Artportalen finns även fynd av gelétagging och brödticka registrerade i den södra delen av delområdet.

Söder om delområde 6:1 ligger delområde 6:2 som utgörs av en tätare grandominerad skog. I delområdets västra del finns ett mindre och tätt bestånd med yngre gran.

I delområde 6:3 övergår barrblandskogen till en talldominerad skog med hållmarkskaraktär. Delområdet är mer öppet och innehåller ett större inslag av unga tallar.

Delområde 6:4 utgörs även det av en större barrblandskog med lövinslag samt en fuktlövbård mot sjön Syningen. Träden området har en varierande ålder där de äldsta träden utgörs av tallar. Den östra delen av delområdet har en högre trädthet och en högre andel gran medan tall dominerar i de delar av området där jordskiktet är tunnare. I området finns det även några ekar i behov av frihuggning.

Delområde 6:5, 10 och 15 består av likåldriga produktionsgranskogar med lågt inslag av naturvärden. I delområde 6:5 finns det dock ek med potential att utveckla värden om den frihuggs och tillåts breda ut sig. I delområde 6:15 har gallring genomförts och en del död ved har lämnats.

Delområde 6:6 är en relativt öppen, 80-årig tallskog med hållmarkskaraktär. Området är fuktigare än hållmarkstallskogen vilket speglar sig i fältskiktet som har ett högre inslag av örter. Området har även ett högre inslag av gran än hållmarkstallskogen. I den västra delen av området finns det även fuktigare partier och ett högre inslag av gran. I anslutning till den föreslagna parkeringen finns det även ett flertal medelgrova ekar.

Delområde 6:7 består av en grandominerad skog med varierande ålder och lövinslag. Den nordöstra delen består av en 100-årig granskog med en hög förekomst av död ved i form av vindfällan. Söder om detta är granskogen yngre, tätare och har ett högre inslag av tall, lövträd samt hassel. Väster om det yngre beståndet är granskogen 80-årig med ett lika högt inslag av död ved som i den nordöstra delen.

Delområde 6:8 utgörs av en 70-årig granskog, även den med en hög tillgång på död ved i form av lågor i norr. Den sydöstra delen av området domineras av ett ungt och tätt granbestånd i behov av gallring (figur 8). Det finns även ett mindre bestånd av ren tallskog i öster.

Delområde 6:9 består av en 70-årig barrblandskog med ett relativt högt inslag av lövträd. I området finns de mindre talldominerade områden där berg går i dagen på höjderna och mer grandominerade områden i sänkorna. I anslutning till stigen i området centrala delar finns det även några ekar med potential att utveckla värden om de frihuggs.

Delområde 6:11 består av en lång och smal remsa med den äldsta barrskogen i området dominerad av tall med inslag av gran och enstaka lövträd.

Delområde 6:12 visar stora likheter med delområde 6 men består av en 110 till 120-årig tallskog med inslag av gran och lövträd, främst i den västra delen. I området finns fynd av grovticka registrerade i den södra delen.

Delområde 6:13 utgörs av en mer eller mindre sammanhängande 70-årig granskog. Inslaget av tall är högst i områdets östra del där delområdet gränsar till sumpskogen. I delområdet finns det även ett par insprängda ekar som i framtiden kan bli aktuella för frihuggning.

Delområde 6:14 består av en ung och nyligen gallrad tallskog med högt inslag av lövträd. Vid gallringen har man bland annat frihuggit en ek i områdets norra del. Riset från gallringen har lämnats kvar men för övrigt är det ont om död ved.

Delområde 6:15 består av ca 50-årig barrblandskog med inslag av björk.

Figur 8. Ungt och tätt granbestånd i sydöstra delen av delområde 6:8.

Bevarandemål

Målet är att bibehålla och utveckla en naturskogsartad miljö med tillhörande dynamik. Skogen ska vara flerskiktad, ha hög förekomst av död ved i olika nedbrytningsgrader och en kontinuitet av gammal skog. Naturliga processer ska leda till förekomst av träd i varierande ålder med varierande täckningsgrad samt inslag av lövgläntor där föryngring möjliggörs. Rödlistade arter som är funna i området ska ges goda förutsättningar att reproducera sig och leva kvar eller öka i området.

Gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen gammal barrskog uppgår till 61,0 ha.
- Träd i varierande ålder förekommer.
- Död ved förekommer i olika former och ålder.
- Skogen har ett varierat utseende med skuggiga partier och gläntor.
- Fuktlövbården mot sjön tillåts breda ut sig.
- Rödlistade arter som är kända från området finns kvar med en stabil eller ökande förekomst.

Skötselåtgärder

- Likåldriga unga och medelåldriga bestånd ska luckhuggas alternativt ringbarkas för att öka trädslagsblandningen och främja föryngring. Avverkade träd ska lämnas kvar för att öka andelen död ved
- Död ved ska nyskapas i unga och likåldriga bestånd.
- Etappvis frihuggning av ekar, främst äldre och grova.
- Främja föryngring av tall i talldominerade skogar.
- Gallra bort gran i fuktlövbården mot sjön.

Skötselområde 7– Ungskog 6,0 ha

Beskrivning

Skötselområde 7 består av sex mindre delområden som under de senaste årtiondena har avverkats och idag består av mer eller mindre lövrika hyggen eller ungskogar med varierande ålder och trädslag. I några fall växer vegetationen under en skärm av tall och äldre lövträd. Det nordligaste hygget är yngst och består idag av lövuppslag av främst asp, björk, hassel och rönn (figur 9). Hygget längst till öster består av en 10-årig tallplantering med en relativt hög förekomst av gran men även asp, hassel och björk. De centrala hyggerna består av 10-åriga granplanteringar med ett tätt lövskikt av bl.a. ek, asp, björk, al, rönn. I dessa områden finns det även ett relativt högt inslag av hassel. Det västligaste området består av två tidigare hyggen som idag är bevuxna med främst gran och blandade lövträd. Det ena hygget domineras av ung och tätt växande 20-årig gran samt enstaka äldre björkar och frötallar. Det andra hygget domineras av tätt lövsly av asp, ek, rönn, hägg, hassel, björk samt enstaka granar och tallar.

Bevarandemål

Målet är att de östra delarna av skötselområdet på lång sikt ska utvecklas till naturskogar och anta samma karaktär som omgivande skog. I de västra delarna är målet att ungskogen ska utvecklas till en lövdominerad skog (> 70 %) med inslag av ädellövträd. Precis som i övriga skötselområden ska föryngring av ek främjas och frihuggning av äldre ekar ske.

Figur 9. Det yngsta hygget i norr med en skärm av tall och äldre lövträd.

Gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen yngre blandskog uppgår till 6,0 ha.
- Skogen består av lövskog till minst 50 %.
- Träd i varierande ålder förekommer
- Ekföryngring förekommer, främst i de västligaste delarna av området.
- På sikt ska de tre östligaste områden i skötselområdet utvecklas till barrskogar med naturskogs-karaktär och då ingå i skötselområde 6.

Skötselåtgärder

- Frihuggning av ek i skötselområdets östligaste och västligaste delar.
- Avverkning av ung gran i väster för att främja äldre björk och tall.

- Luckhuggning av täta bestånd för att öka trädslagsblandningen och främja föryngring.

Skötselområde 8 – Blandskog 1,8 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av två mindre blandskogar. Den västra blandskogen utgörs av en relativt sluten skog med tall, gran, rönn, björk, ek, ask, al, asp men även hassel. Fältskiktet är varierande med arter som exempelvis daggekåpa, skogsnäva, blåsippen, majbräken och strandlysing. I den östra skogen består trädskiktet av tall, gran, sälg, ek, björk, asp, rönn och enstaka hassel. En omfattande gallring har dock nyligen utförts i stora delar av området som nu är öppet. Vid gallringen sparades enstaka lövträd och i området finns det idag stora mängder ris.

Bevarandemål

Målet är att skötselområdet på längre sikt ska utvecklas till lövrika barrskogar.

Gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen äldre blandskogar uppgår till 1,8 ha.
- Skogen består av lövträd till minst 50 %.
- Området utvecklar en naturskogskaraktär och på längre sikt ingår i skötselområde 6
- Död ved förekommer i olika former och ålder.

Skötselåtgärder

- Frihuggning av ekar.
- Nyskapande av död ved.

Åtgärder för friluftslivet

För att bibehålla områdets höga upplevelse- och naturvärden krävs det en aktiv skötsel. Skötseln vad gäller information och friluftsliv ska anpassas efter de naturgivna förutsättningarna samtidigt som den ska ligga till grund för att utveckla landskapets variation och möjliggöra ett varierat friluftsliv. Följande mål och skötselåtgärder ska ligga till grund för framställningen av information och fortlöpande skötsel av området (se karta i bilaga 2 för placering).

Mål

Näset ska vara tillgängligt för allmänheten enligt allemansrättens principer med de begränsningar som följer av reservatsföreskrifterna. En huvudinformationsskylt ska finnas i områdets centrala del. Befintliga rastplatser, vindskydd samt eldstad ska vara i gott skick. Det finns förslag att införa en ny rastplats med eldstad i områdets nordöstra del (se figur 10 och karta i bilaga 2). Vid anlagda eldningsplatser ska

det finnas tillgång till ved och papperskorgar i området ska tömmas regelbundet. Om förslitningsskador uppkommer till följd av besök i området ska dessa förebyggas på lämpligt sätt.

Figur 10. Förslag till ny rastplats med eldstad vid Syningens strand.

Tillgänglighet

Näset kan enkelt nås av besökande med bil, cykel och kollektivtrafik. Området ligger i anslutning till bostadsområdet Vallby hage och nås enklast till fots via den belysta gång- och cykelvägen som löper från Rimbo centrum. Med buss nås området via hållplatserna Vallby hage eller Bobackens vägskaöl och med bil från väg 280. I Näset finns det flera vandringsstigar samt en gammal ridstig med bristfällig märkning. Stigarna i områdets västra del är väl underhållna och lättframkomliga. I den östra delen är terrängen mer kuperad längs med sjön och stigarna är i behov av underhållning och märkning. Märkning, underhållning och iordningsställande av nya stigar är planerade av Friluftsfrämjandet och Rimbo SOK. Utöver dessa stigar ska nya ridstigar märkas ut och gamla markeringar på träd tas bort. Ståttor ska sättas upp där stigar korsar betesmarker och spänger ska byggas över känsliga och blöta marker

Parkering

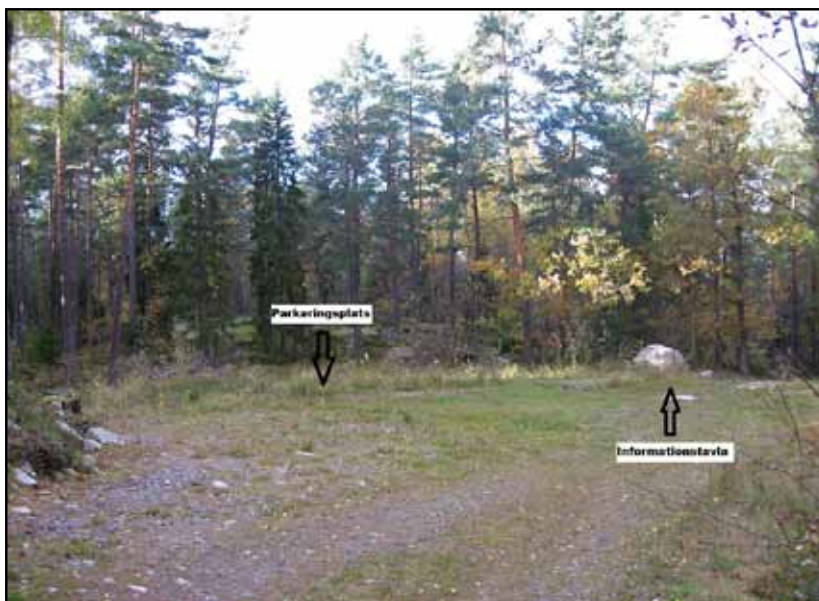
Det finns två grusvägar in till Näset, en från Vallby hage som leder in till områdets centrala del och en från väg 280 i området nordöstra del. Vid slutet av vägen i områdets centrala del är en parkeringsplats lämplig att inrättas i anslutning till en huvudinformationsskylt (figur 11).

Information

I områdets centrala del i anslutning till parkeringsplatsen ska det finnas en huvudinformationsskylt med information om naturreservatet och dess bestämmelser som framställs enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Vid intressanta platser ska det även finnas informationsskyltar som ger möjlighet till fördjupning ute i naturen, t.ex. om ekens ekologi, betydelsen av död ved, hackspettarnas livsmiljö eller spår från tidigare markanvändning. Vid större skötselåtgärder kan det även vara aktuellt att sätta upp tillfälliga informationsskyltar för att informera om vilken typ av skötsel som genomförs och i vilket syfte.

Reservatets gräns

Reservatets gränser ska märkas ut av reservatsförvaltaren enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

Figur 11. Förslag till ny rastplats med eldstad vid Syningens strand.

Jakt

Om jakt skall tillåtas i området skall riktlinjer för siktgator, jakttorn, uttransport av fällda djur utarbetas.

Förvaltning

Förvaltare

Norrtälje kommun förvaltar området och har därmed det övergripande ansvaret för området och att områdets syfte uppnås. Norrtälje kommun ansvarar även för finansieringen av bl.a. gränsmarkering, skyltning, åtgärder, tillsyn samt dokumentation

Övervakning och tillsyn

Tillsyn i området skall utföras av Norrtälje kommun eller av anlitad tillsynsman. Anteckningar om tillsyn och eventuella åtgärder skall göras av kommunen eller av den som av kommunen anlitas för tillsyn och/eller åtgärder.

Dokumentation och uppföljning

Det har utförts fyra dokumenterade inventeringar i området. Under 2007 genomfördes en inventering av de grövre träden i ekbacken inom projektet "Inventering av skyddsvärda träd" och totalt 30 ekar inventerades. Nycklebiotopsinventeringen genomfördes 2001 och ledde till att delar av Näset skyddades från modernt skogsbruk. Under 2009 genomfördes en skalbaggsinventering i områdets västra del och en kryptogaminventering i delar av området. Utöver de inventeringar som genomförts finns det spridda observationer rapporterade på Artportalen.

Uppföljande inventeringar av tidigare inventerade organismgrupper skulle vara värdefulla för att dokumentera och fånga upp eventuella förändringar i artförekomster vilket senare kan ge indikation på effekterna av skötselåtgärder.

Utförda skötselåtgärder ska dokumenteras. I dokumentationen ska det bl.a. anges tidpunkt för åtgärderna, plats, omfattning, kostnad och utförare. Dokumentationen förvaras av Norrtälje kommun och kan bland annat ligga till grund för revidering av skötselplanen.

En uppföljning av förändringar i naturtillståndet och förekommande naturvärden i området bör ske om 10:e år. Denna uppföljning skall då ligga till grund för bedömningen av behovet av en revidering av skötselplanen.

Uppföljning av genomförda skötselåtgärder

Norrtälje kommun ansvarar för dokumentation och uppföljning av genomförda skötselåtgärder. En uppföljning av förändringar i skogstillståndet och naturvärdena till följd av skötselåtgärderna och naturliga förändringar bör göras om 10 år för att då bedöma behovet av en revidering av skötselplanen.

Uppföljning

Norrtälje kommun ansvarar för att en uppföljning genomförs varje år för:

- Gränsmarkeringar och vägvisning
- Informationstavlor
- Rid- och vandringsstigar
- Rastplatserna, vindskydden och eldstaden/städerna

Norrtälje kommun ansvarar för att en uppföljning av bevarandemål genomförs vart 10:e år för:

- Utbredning av rödlistade arter
- Utvecklingen i ungskogarna och lövföryngringen
- Utvecklingen av de frihuggna ädellövträden

Norrtälje kommun kan efter skötselplanens fastställande komplettera med parametrar för att följa upp och utvärdera uppsatta bevarandemål.

Prioritering av åtgärder

Tabell 3. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.

Skötselåtgärder m.m.	Tidpunkt	Plats	Prioritering
Markering och underhåll av reservatets gränser	Initialt och därefter vid behov.	Reservatets gränser	1
Markering och underhållning av stigar	Initialt och därefter vid behov.	Hela reservatet	1
Ta fram och sätta upp vägvisning	Initialt	Utanför reservatet	1
Framställa, sätta upp och underhålla informations-skyltar	Vid naturliga passager in till reservatet.	Ska placeras enligt anvisning i Bilaga 2	1
Frihuggning av ekar		2, 3:2-3:4, 5, 6:4-6:6, 6:9, 6:13, 6:14, 7, 8	
Röjning av sly		3:2-3:4, 3:6,5,7,8	1
Gallring/ringbarkning av gran för att gynna lövsuccession		1:1, 2, 3, 5 samt 6:4, 6:7, 6:8 i lövbården i anslutning till sjön	1
Nyskapande av död ved		2, 3:2-3:4, 4:2, 6:1; 6:2, 6:4, 6:5, 6:7-6:9, 6:12-6:14, 8	2
Uppföljning av typiska arter	Vart 10:e år	I hela reservatet	2
Uppföljning av naturtyper	Vart 20:e år	I hela reservatet	2
Uppföljning av lövföryngring	Vart 10:e år	I hela reservatet	3
Uppföljning av skogens skiktning	Vart 10:e år	I hela reservatet	3
Uppföljning av död ved	Vart 20:e år	I hela reservatet	3

Källförteckning

Brännström, I.O., Gunnarsson, U., Nyberg, C., Regelin, B., Sklenar, M., Strandell, G., 2009. Kryptogaminventering Svanberga och Näset - Inventering av de olika habitaterna vid Svanberga och på Näset. Avdelningen för växtekologi. Uppsala universitet.

Gunnarsson, K. 2008. Inventering av rödlistade kryptogamer. Inventeringsdata opublicerat. Norrtälje Naturvårdsstiftelse. Norrtälje.

Gärdenfors, U. (ed) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010 – The Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala

Horwitz, M. 2009. Saproxyllic beetles in oak stands in Norrtälje. Examensarbete i ekologi/naturvård 30 hp till masterexamen. Institutionen för Zooekologi vid Uppsala Universitet.

Lantmäteriet, Häradsekonomiska kartan. kartlagd åren 1901-1906 (J112-85-11).

Lantmäteriet. Ekonomiska kartan från 1952 (J133-11I5i65).

Naturvårdsverket. 2003: Bildande och förvaltning av naturreservat. Handbok.

Nitare, J. 2005: Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer, 3 uppl. Skogsstyrelsens förlag.

Nordiska ministerrådet, 1984. Naturgeografisk regionindelning av Norden, Nordiska ministerrådet, Liber distribution, Stockholm, 289 s.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse, 1997. Inventering av skyddsvärda träd

Pettersson, M., 2009. Gamla lövträd i kulturlandskapet. Norrtälje Naturvårdsstiftelse. Rapport 2009:3

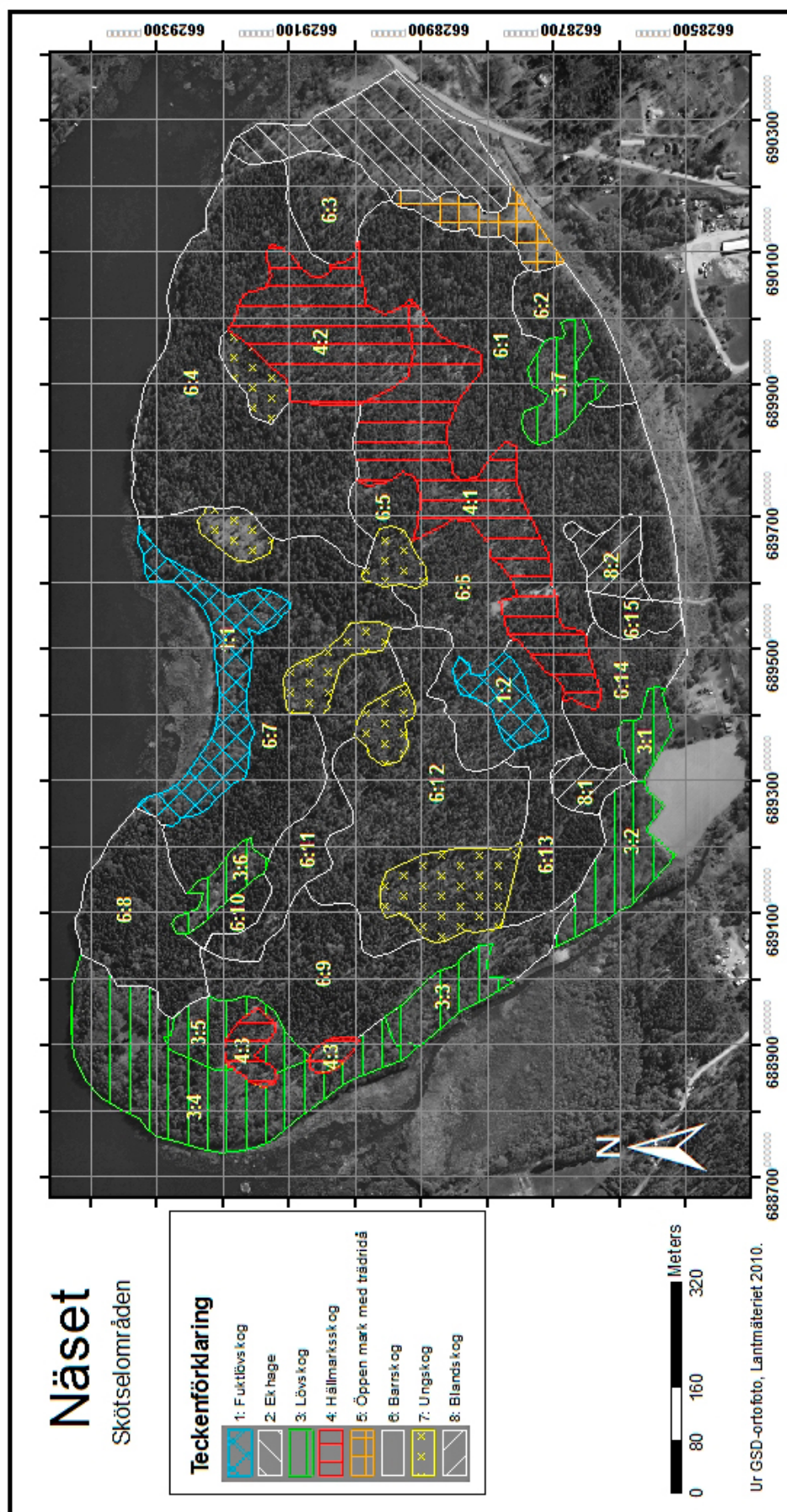
Skogsstyrelsen, 2001. Nyckelbiotopsinventeringen.

Skogssällskapet, 2010. Utdrag ur den digitala skogsbruksplanen för Norrtälje kommuns skogsinnehav.

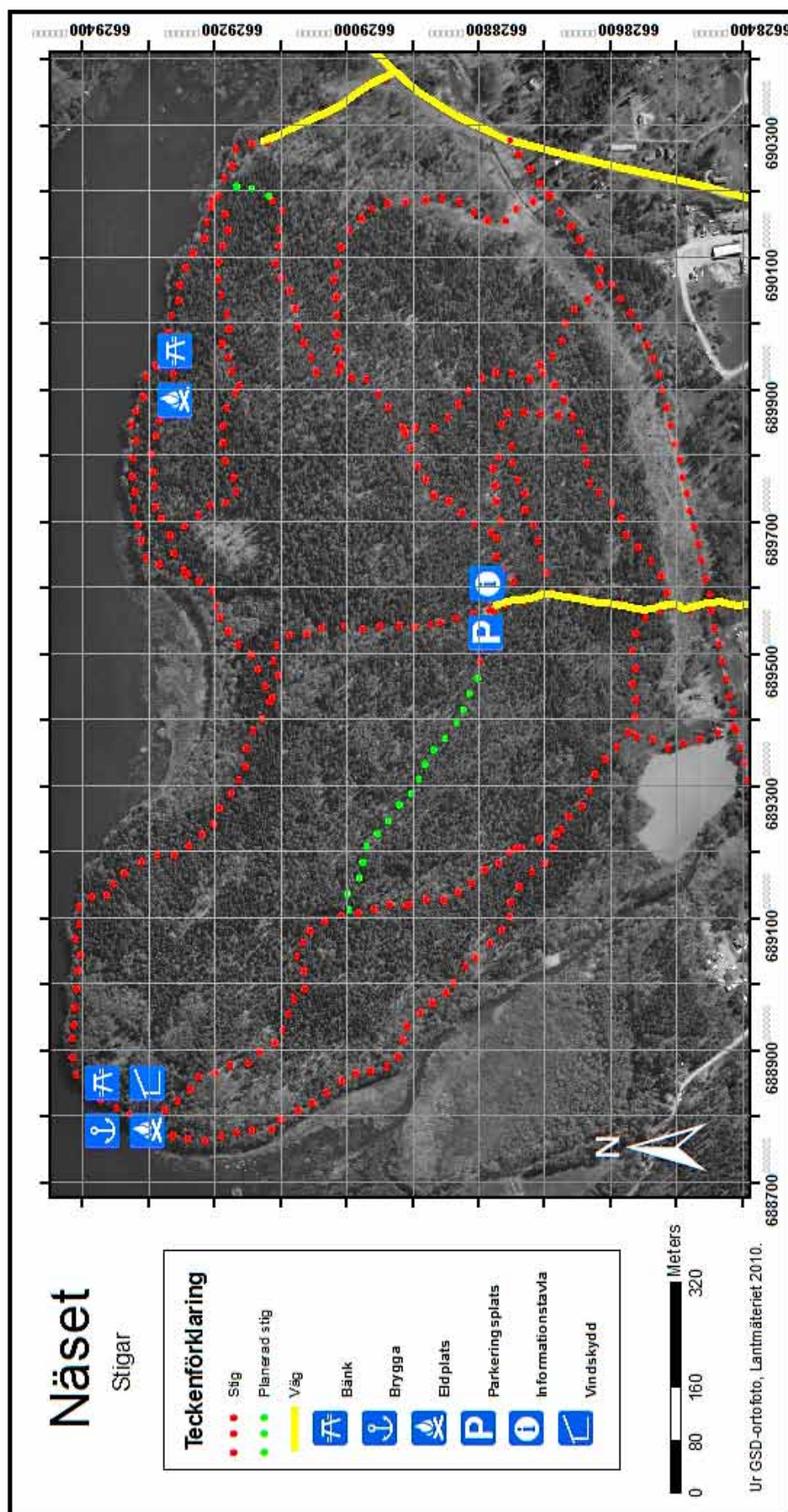
Sveriges Geologiska undersökning. Berggrundskartan Ur GSD-Översiktskartan. MS2009/08799. Id-nr: UxCFoA119K

Sveriges Geologiska undersökning. Jordartskartan Ur GSD-Översiktskartan. MS2009/08799. Id-nr: 3DapdGMbie

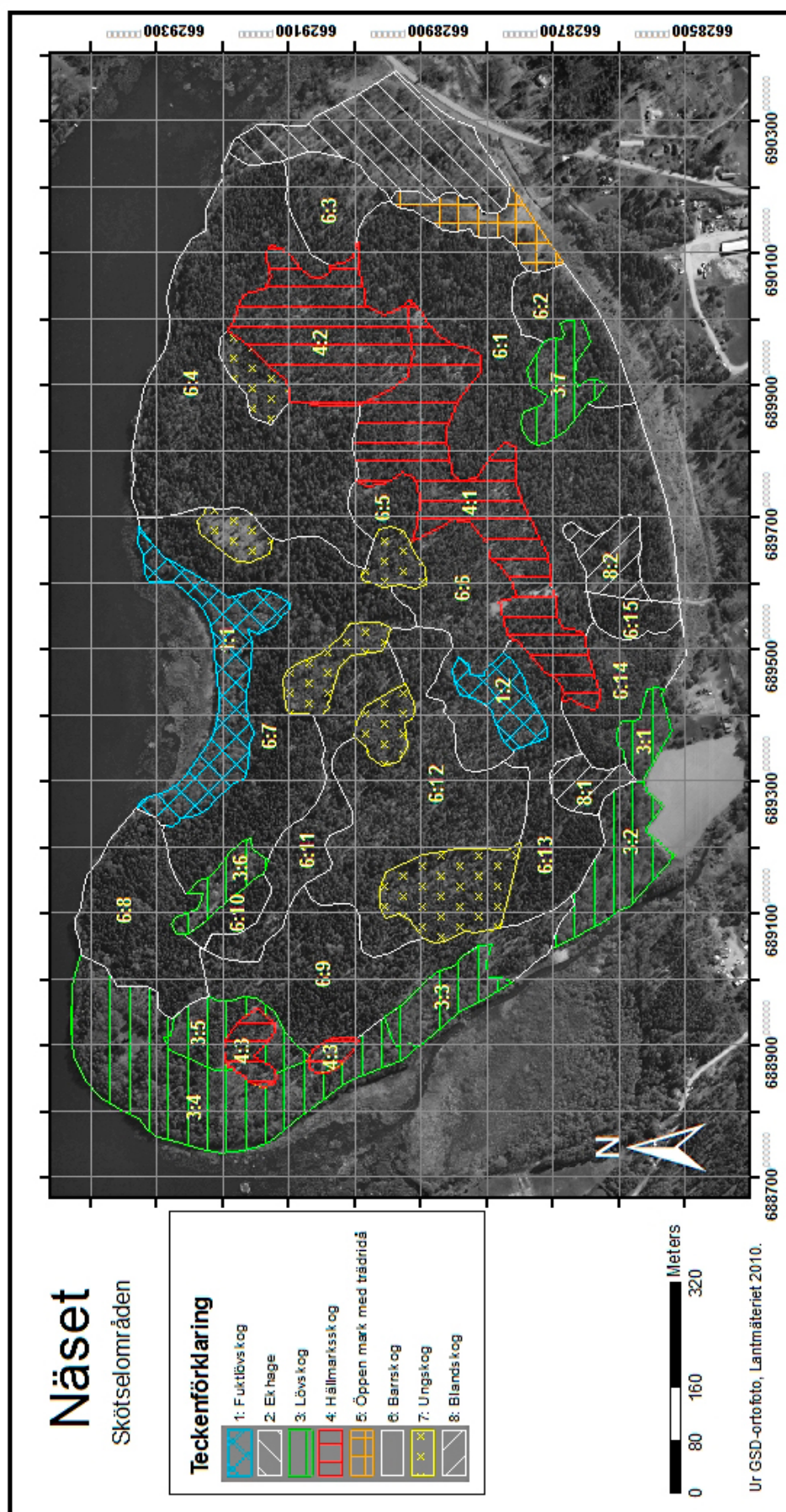
Bilaga 1 Karta över skötselområden

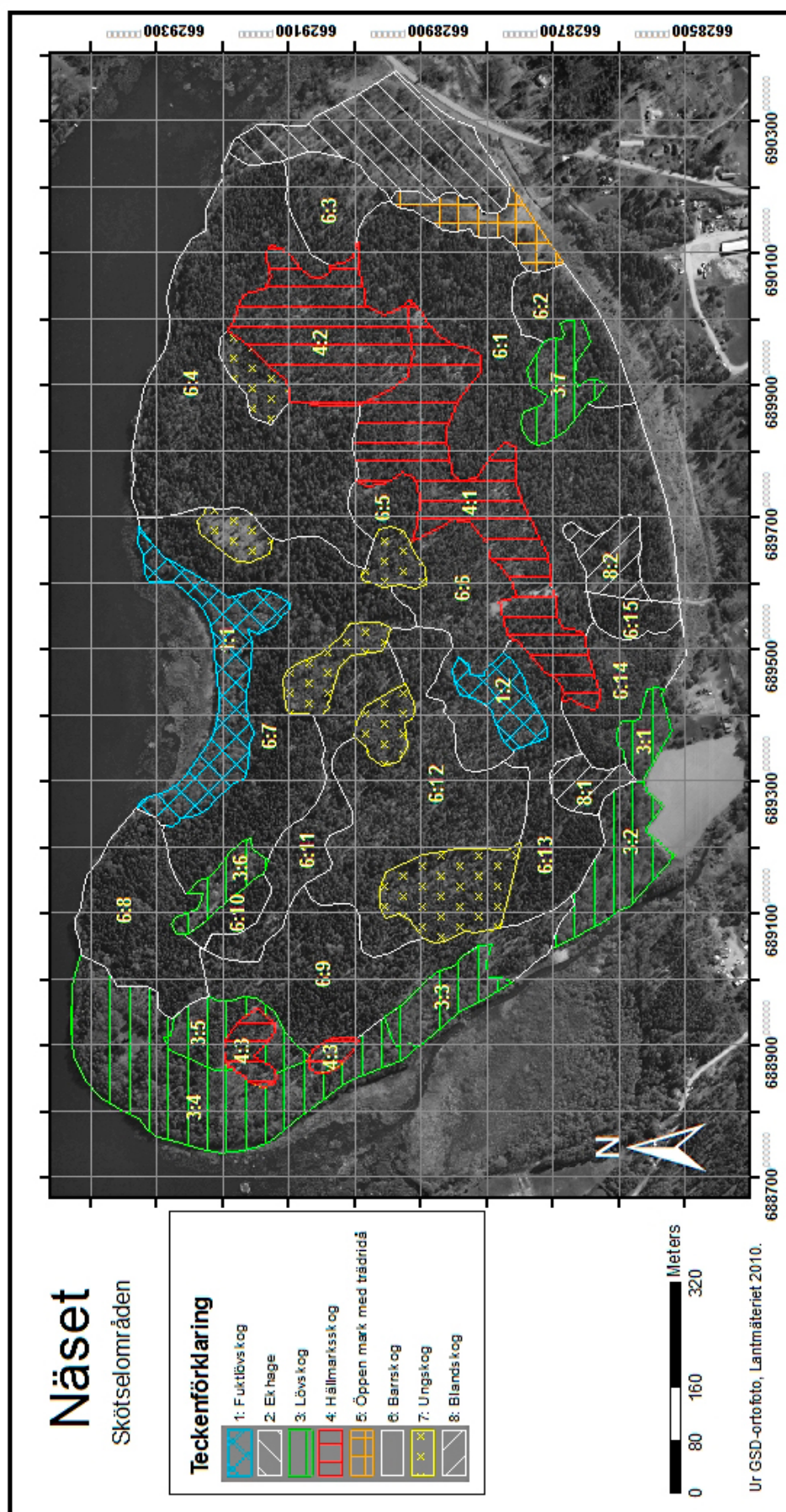
Bilaga 2 Karta över stigar

Bilaga 3 Karta över ridstigar

Bilaga 4 Karta över scenarion

Naturvård i Norrtälje kommun är en serie rapporter som började ges ut 1990 med syfte att berätta om intressanta och värdefulla naturområden eller vårt miljöarbete. Rapporterna kan beställas från Norrtälje kommun, Box 800, 761 28 NORRTÄLJE, tel nr 0176 - 710 00 eller på hemsidan www.norrtalje.se.

Följande rapporter har hittills utkommit:

1. Erken-området - naturinventering och förslag till skyddsåtgärder
2. Broströmmen - en naturinventering från Erken till Norrtäljeviken
3. Tranviks naturreservat - naturinventering med förslag till skötselåtgärder
4. Rimsjöskogen - naturinventering av ett urskogsartat område
5. Långsjön/Karlsdalsmossen - naturinventering av ett skogs- och våtmarksområde
6. Extremrikkärr - botanisk inventering med förslag till skötselåtgärder
7. Skedviken - naturinventering med förslag till skötselåtgärder
8. Penningbyån/Väsbysjön - naturinventering med förslag till skötselåtgärder
9. Arslåjan - naturinventering av en kustnära barrskog
10. Storanden - naturinventering av ett skogs- och våtmarksområde
11. Mårdsjö-området - naturinventering och förslag till landskapsekologisk planering
12. Limmaren-området - naturvärdering och sköselförslag
13. Södra Bornan - botanisk inventering med förslag till skydds- och skötselåtgärder
14. Utålskedjan - naturinventering av riksobjektets landområden
15. Lidö - naturinventering med förslag till skydds- och skötselåtgärder
16. Östra Lermaren/Eknövikens - naturinventering av riksintressanta havsvikar
17. Aspdalssjö-området - inventering av naturskogar
18. Kundbysjön – restaurering av en våtmark
19. Odlingslandskapets förändring på Stommarö
20. Restaurering av sjöar och vattendrag - genom lokalt engagemang
21. Kustens strandområden - en kartläggning av naturvärden och exploatering
22. Åsarnas grundvatten - en kartering av grundvattentillgångar i Lohärads- och Röåsen
23. Häverö-Östernäs fritidshusområde - vård av kustnära, ört- och lövrika marker
24. Dammar och småvatten - hemvist för större vattensalamander och andra arter
25. Skärgårdens odlingslandskap - bevarande genom lokalt engagemang
26. Landlevande mollusker i kalkrika miljöer
27. Fältgentiana - en indikator på värdefulla naturbetesmarker
28. Färsna gård - förslag till naturskola
29. Inventering av lavar, mossor och svampar
30. Runö, Bränd-Hallskär och Kläppen - geodiversitet i Söderarms skärgård
31. Ängssvampar - inventering av några slåtterängar och naturbetesmarker
32. Skärgårdens odlingslandskap - vad hände med det lokala engagemanget?
33. Odlingslandskapet i Roslagen - rapport från konferensen 4 - 5 oktober 2006
34. Heden och Mönäsviken på Svartlöga - skötselplaner
35. Aktionsplan för biologisk mångfald - uppföljning 1997 - 2007
36. Fjärilar i Norrtälje kommun - inventering 2007 - 2008
37. Runö, Bränd-Hallskär och Kläppen - marinbiologisk inventering i Söderarms skärgård
38. Bolsmossen - ett miljöarkiv för landskapsutveckling i Rimbotrakten
39. Viren-området - naturinventering
40. Små kustnära vattendrag - viktiga för vårlekande fiskar
41. Fasterna kommunskog - historisk landskapsstruktur och skydd av biologisk mångfald
42. Geodiversitet vid Färsna gård
43. Värdefulla naturbetesmarker i Norrtälje kommun
44. Svanberga - skötselplan för ett skogsområde vid Erken
45. Vätö huvud - skötselplan för ett skogsområde på Vätö
46. Näset - skötselplan för ett skogsområde i Rimbo
47. Bolsmossen - skötselplan för ett myr- och skogsområde vid Rimbo
48. Färsna - skötselplan för ett tätortsnära område vid Norrtälje
49. Runö, Bränd-Hallskär och Kläppen - skötselplan för tre skärgårdsområden

NORRTÄLJE
KOMMUN

